

записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. Випуск 61, 2020. С. 30-35.

4. Лисенко Н. Екологічне виховання дітей дошкільного віку : Навч. Посібник. Львів, 1994. 144 с.
5. Присяжнюк Л. А., Колесник К. А., Карук І. В., Король А. В. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації середовищного підходу до організації освітнього процесу в закладах дошкільної і початкової освіти в контексті впровадження європейського досвіду. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. С. 161-173.
6. Стахова І. А. Творчий підхід до організації природничо-наукової підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Молодий вчений*. 5.2 (57.2), 2018 С. 127-130.
7. Demchenko Olena, Kazmirchuk Natalia, Zhovnych Olesia, Stakhova Inna, Podorozhnyi Vadym, Baranovska Iryna. PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION* Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 31-46. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6866>
8. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O., Vyshkivska V., Komarivska N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education*, 2022. I, 404-414. DOI:<https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6838>

Домбровська Н. Ф.,

Студентка СВО бакалавр, спеціальність
014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Н. В. Баюрко

ЕКСКУРСІЯ У ПРИРОДУ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ УЧНІВ

В умовах модернізації освітніх програм у зв'язку з упровадженням вимог Нової української школи важливим завданням є реалізація наскрізних змістових ліній, серед яких важливе місце займає «Екологічна безпека та сталий розвиток», спрямована на «формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля й розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь» [7, с. 6].

Варто зазначити, що формування готовності до трансляції екологічних знань, умінь і навичок своїм учням, розвитку в них системи ціннісно-світоглядних орієнтирів екологічного характеру є однією з ключових вимог до змісту екологічної компетентності майбутніх учителів біології в освітньому середовищі західноєвропейських країн [9].

Екологічна освіта і виховання – це цілеспрямований процес формування відповідального ставлення учнів до довкілля в усіх видах навчальної, громадської та трудової діяльності, а також у спілкуванні з природою.

Екскурсію розуміють як механізм формування екологічної свідомості людини, яка впливає на розвиток особистої відповідальності за стан збереження

природної рівноваги навколишнього середовища, вироблення екологічно грамотної поведінки, засвоєння етичних норм у ставленні до об'єктів природи [5].

Роль екскурсій у природу та методику їх проведення розглядали низка науковців і методистів (М. Верзилін, Н. Дегтярьова, Г. Муртазін, Д. Трайтак, М. Кузнецова, Н. Падалко, В. Федорова та інші). Проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів різних вікових категорій під час проведення екскурсій присвячені дослідження Н. Грицай, Н. Гнілуші, Г. Кобенська, М. Рудейчук, М. Хроленко та інших науковців.

У дослідженнях науковців на сучасному етапі розвитку педагогічної науки значна увага приділяється теоретичному обґрунтуванню та розробці інноваційних підходів до проведення екскурсій. Екскурсії трактуються як:

- форма організації педагогічного процесу з метою вивчення об'єктів поза межами школи; екскурсійний метод, що забезпечує активне одержання знань [5];
- форма освітньої діяльності, що здійснюється в природних умовах задля спостереження і вивчення об'єктів, явищ [2];
- наочний процес пізнання навколишнього світу, його предметів та явищ [1];
- цілеспрямований наочний процес вивчення об'єктів довкілля [8] та ін.

Зміст навчальної програми з біології передбачає проведення екскурсій з метою ознайомлення учнів з різноманітністю рослин і тварин свого краю, формування уявлень про біогеоценози, сезонні явища в природі, боротьбу за існування, природний добір, пристосованість організмів до умов існування тощо [7]. Спостереження явищ взаємозв'язку і розвитку в природі сприяють формуванню в учнів наукового світогляду, а вивчення природи рідного краю – вихованню почуття патріотизму, ціннісного ставлення до національних пам'яток природи та природоохоронних комплексів.

На екскурсіях, в ліс, на луки, до водойм учні самостійно вивчають зібрані рослини і тварини, і таким чином, поглиблюють уже набуті в класі знання про особливості їх будови і функцій. Під час екскурсій на дослідно-експериментальні станції, в плодово-декоративні розсадники тощо школярі дізнаються про те, як людина поліпшує умови життя рослин, як спрямовано перетворює природу рослин з метою отримання більших врожаїв, як вирощує нові сорти рослин, породи тварин і т. п.

Екскурсія виконує одну з головних своїх функцій – функцію інформативності. На підставі зібраних матеріалів і спостережень проведених учнями, слід встановити загальну закономірність певного явища. Наприклад, під час екскурсії до лісу школярі вивчають рослини, безхребетні і хребетні тварини і на основі всього матеріалу роблять висновок про видову різноманітність лісового біогеоценозу, встановлюють трофічні ланцюги тощо.

Для узагальнення вивченого матеріалу вчитель може використовувати різноманітні методи і прийоми навчання. Це може бути робота з дидактичними картками, моделювання біологічних об'єктів і процесів, розв'язання проблемних

ситуацій тощо. Нерідко, робота після проведення екскурсії продовжується у розробці дослідницько-експериментальних завдань, підготовці проєктів, доповідей на підсумковій конференції [4].

Розглядаючи проблему екологічної освіти школярів, важливо мати на увазі обумовленість екскурсійного процесу об'єктивними вимогами. Кожна екскурсія – це процес організації навчальної діяльності учнів, який зумовлений конкретними закономірностями (тематичністю, цілеспрямованістю, наочністю, емоційністю, активністю та ін.). У цьому аспекті важливою є методична підготовка майбутніх педагогів до реалізації завдань екологічної освіти і виховання учнів під час проведення екскурсій [1, 6].

Національний досвід професійної підготовки майбутніх учителів природничої освітньої галузі до екологічної освіти і виховання учнів формується на основі європейської інтеграції: активізації професійного зростання вчителів з використанням новітніх інформаційних технологій та всесвітньої мережі Інтернет. Ключовими ідеями Європейського досвіду навчально-екскурсійної діяльності є збагачення форм її організації і проведення. Так, під час практичних занять майбутні вчителі ознайомлюються з проведенням під час е-навчання віртуальної екскурсії шляхом під'єднання комп'ютерів до мережі Інтернет або за допомогою інтерактивних мультимедійних екскурсій, які вчитель має можливість розробити власноруч [3, с. 224].

Підготовка віртуальної екскурсії здійснюється поетапно: визначається мета екскурсії; обирається об'єкт вивчення; здійснюється пошук інтернет-ресурсів про досліджуваний об'єкт; формулюється проблема; визначаються завдання, які учням необхідно буде виконати на уроці; визначається послідовність ознайомлення з сайтами; створюється путівник для школярів (це може бути список URL-адрес); обираються форми звіту або наочного оформлення результатів екскурсії.

Змістово-методичне забезпечення професійної підготовки майбутнього вчителя до організації екскурсійної діяльності, застосування віртуальних навчальних екскурсій спрямовується на забезпечення інформаційно комунікаційної грамотності здобувачів, обізнаність зі змістом навчального предмета, оволодіння методами, способами, засобами, формами створення та застосування віртуальних навчальних екскурсій [3, с. 225].

Таким чином, одним із засобів реалізації завдань екологічної і біологічної освіти є екскурсії, під час яких учні безпосередньо вивчають проблеми довкілля, формується ціннісно-емоційне ставлення учнів до природи та виробляються уміння і навички екологічно безпечної поведінки і діяльності. Організація навчально-екскурсійної діяльності має здійснюватися з дотриманням вимог, що стосуються суб'єкт-суб'єктної взаємодії її учасників. Вивчення Європейського досвіду екологічної освіти учнів свідчить про ефективність проведення екскурсій з використанням інноваційних освітніх технологій.

Список використаних джерел:

1. Баярко Н. В. Шляхи реалізації змісту екологічної освіти у позакласній діяльності учнів

- підліткового віку. Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження : збірник наукових праць ВДПУ. Вип. 5 (10). Вінниця, 2008. С. 62–64.
2. Грицай Н. Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навчально-методичний посібник. Рівне : О. Зень, 2016. 232 с
 3. Європейські та вітчизняні тренди підготовки майбутніх учителів початкової школи: тезисна теорія та варіативна практика з е-навчанням : монографія / авторський колектив; за наук. ред. д. пед. н. Т. І. Мієр. Німеччина. Карлсрує. 2020. 250 с.
 4. Карук І. В. Пізнавально-дослідницька діяльність з дітьми раннього дошкільного віку. «Молодий вчений» № 5.2 (69.2), 2019 р. С. 136-139.
 5. Кобенюк Г. В. Теоретичні засади організації екологічних екскурсій в школі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4616/1/Kobenek_RST_3_II.pdf
 6. Крутій К.Л., Стахова І.А. Природничо-наукова підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами STEAM-освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. Випуск 51. Київ-Вінниця, 2018. С. 391–395.
 7. Навчальна програма з біології 6-9 класи для загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
 8. Рудейчук М. М. Основи екскурсійної роботи: метод. посібник. Ужгород : Закарпатський центр туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді, 2017. 34 с.
 9. Хроленко М. Вимоги до змісту екологічної компетентності майбутніх учителів біології в освітньому середовищі країн Західної Європи. Освітній дискурс: збірник наукових праць, 26(9), 2020. С. 71-81.

Ткачук Л. В.,

студентка СВО бакалавр, спеціальність 014 Середня освіта

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Баюрко Н. В.,

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сучасному етапі існування української держави в суспільстві відбуваються важливі освітні та культурні зміни. Насамперед, українські освітяни підтримують світову педагогічну спільноту в усвідомленні важливості екологічної освіти для дітей молодшого шкільного віку, адже саме в цей час у підростаючого покоління формуються основи екологічної культури особистості. Важливою в цьому процесі є роль учителя, його готовність до використання інноваційних технологій в освітній галузі та роботи з максимальною ефективністю та особистим професійним зростанням.

Успішність процесу екологічної освіти учнів початкової школи залежить від екологічної компетентності самого вчителя як складової його професійної і життєвої компетентності. Професійні обов'язки вчителя передбачають сформованість у нього глибоких наукових знань з екології та методики її викладання, уміння працювати з науковою і методичною літературою, виконувати дослідно-експериментальні дослідження з екології та організовувати природоохоронну роботу й виховні заходи з учнями в рамках екологічних знань та наукових пошуків. Саме тому, проблема підготовки майбутніх педагогів до